

Nr 114

**LANDSKAPSLAG
om hälso- och sjukvård**

Föredragen för Republikens President den 25 november 2011

Utfärdad i Mariehamn den 8 december 2011

I enlighet med lagtingets beslut¹ föreskrivs:

**1 kap.
Allmänna bestämmelser**

1 §

Tillämpningsområdet och syftet

Denna lag tillämpas på den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet. Hälso- och sjukvården omfattar hälsofrämjande verksamhet, primärvård och specialiserad sjukvård.

Lagens syfte är

1) att främja och upprätthålla hälsa och välfärd, arbets- och funktionsförmåga samt till verksamhetsområdet hörande social trygghet för befolkningen i landskapet,

2) att minska hälsoskillnaderna mellan olika befolkningsgrupper i landskapet,

3) att säkerställa att hela befolkningen i landskapet har rätt till sådan hälso- och sjukvård som vars och ens hälsotillstånd förutsätter, inom de gränser som står till hälso- och sjukvårdens förfogande vid respektive tidpunkt,

4) att säkerställa en hög kvalitet på hälso- och sjukvården i landskapet,

5) att öka patient- och klientorienteringen inom hälso- och sjukvården i landskapet samt

6) att utveckla samarbetet med den kommunala socialvården.

2 §

Ålands hälso- och sjukvård

Den offentliga hälso- och sjukvården i landskapet tillhandahålls av myndigheten *Ålands hälso- och sjukvård*.

Ålands hälso- och sjukvård sköter sina uppgifter genom att själv producera vårdtjänster eller genom att köpa tjänster av andra vårdproducenter. Ålands hälso- och sjukvård kan även sälja vårdtjänster om det kan ske utan att försämma myndighetens förutsättningar att fullgöra sina uppgifter.

Ålands hälso- och sjukvård är underställd landskapsregeringen. Landskapsregeringen handhar den allmänna styrningen och övervakningen av Ålands hälso- och sjukvård.

**2 kap.
Ålands hälso- och sjukvårds
organisation**

3 §

Styrelsen

Landskapsregeringen tillsätter en styrelse för Ålands hälso- och sjukvård som består av minst fem och högst sju medlemmar samt utser en ordförande och en viceordförande för styrelsen. För varje medlem utses en personlig ersättare. Styrelsens mandattid är fyra år.

¹⁾ Lr framst. nr 28/2010–2011

Lu bet. nr 26/2010–2011

Landskapsregeringen kan avsätta styrelsen i sin helhet eller en enskild medlem eller ersättare i styrelsen.

Landskapsregeringen beslutar om arvodet för medlemmarna och ersättarna i styrelsen.

4 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder Ålands hälso- och sjukvårds verksamhet.

Styrelsen ska

- 1) årligen göra upp ett budgetförslag med motiveringar,
- 2) kontinuerligt följa upp hur budgeten förverkligas,
- 3) ställa upp mål och krav för verksamheten inom myndigheten samt kontinuerligt följa upp hur dessa förverkligas,
- 4) årligen göra upp en verksamhetsberättelse som ska tillställas landskapsregeringen,
- 5) besluta om frågor av större vikt inom Ålands hälso- och sjukvård,
- 6) anta bestämmelser om styrelsens inre arbete samt
- 7) föra Ålands hälso- och sjukvårds talan och bevaka landskapets intressen vid domstolar och andra myndigheter i ärenden som gäller Ålands hälso- och sjukvårds uppgifter.

Den uppgift som avses i 2 mom. 7 punkten kan delegeras till en tjänsteman vid Ålands hälso- och sjukvård.

5 §

Beslutfattandet i styrelsen

Styrelsen sammanträder på kallelse av ordförande eller viceordförande.

Styrelsen är beslutför när fler än hälften av antalet medlemmar är närvarande, bland dem ordförande eller vice ordförande.

Styrelsen avgör ärenden på föredragning av hälso- och sjukvårdsdirektören. Ärenden som rör hälso- och sjukvårdsdirektören föredras av styrelsens ordförande.

Närvaro- och yttranderätt i styrelsen har hälso- och sjukvårdsdirektören och ledningsgruppens övriga medlemmar, den minister i landskapsregeringen som ansvarar för hälso- och sjukvården samt landskapsläkaren.

Om beslutfattandet i styrelsen, handläggningen av ärenden och jäv gäller vad som bestäms i förvaltningslagen (2008:9) för landskapet Åland.

6 §

Hälso- och sjukvårdsdirektören

Styrelsen utser en hälso- och sjukvårdsdirektör för en viss tid.

Styrelsen får säga upp hälso- och sjukvårdsdirektören, förutom på de grunder som allmänt gäller uppsägning av landskapets tjänstemän, när det med hänsyn till tjänstens natur finns ett godtagbart och motiverat skäl till uppsägningen. Uppsägningen får ske så att anställningen upphör med omedelbar verkan. I ett sådant fall har hälso- och sjukvårdsdirektören rätt till en ersättning som motsvarar lönen för uppsägningstiden.

7 §

Hälso- och sjukvårdsdirektörens uppgifter

Hälso- och sjukvårdsdirektören ska

- 1) se till att verksamheten sköts och utvecklas på ett ändamålsenligt sätt,
- 2) se till att styrelsens beslut verkställs och informera styrelsen om händelser av vikt,
- 3) avgöra de ärenden som inte ankommer på styrelsen samt
- 4) sköta de uppgifter som enligt reglementet ankommer på hälso- och sjukvårdsdirektören.

Hälso- och sjukvårdsdirektören är ordförande för ledningsgruppen vid Ålands hälso- och sjukvård.

8 §

Reglementet

Styrelsen ska anta ett reglemente för Ålands hälso- och sjukvård.

I reglementet ska finnas bestämmelser om myndighetens administration samt om övriga frågor som gäller verkställigheten av myndighetens uppgifter och myndighetens funktion.

9 §

Ledningen och personalen

Vid Ålands hälso- och sjukvård kan finnas personal i offentligrättsligt och privaträttsligt anställningsförhållande. Ålands hälso- och sjukvård sköter de uppgifter som gäller dess personal och som enligt tjänstemannalagen (1987:61) för landskapet Åland ska skötas av landskapsregeringen. Landskapsregeringen beslutar dock om permittering av personalen vid Ålands hälso- och sjukvård och om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning. En förflyttning eller omplacering av en tjänsteman till och från en annan landskapsmyndighet eller -inrättning kräver samtycke av Ålands hälso- och sjukvård. Ett beslut om förflyttning eller omplacering av en tjänsteman inom hälso- och sjukvårdsmyndigheten fattas av myndigheten. Andra tjänster än tjänsten som hälso- och sjukvårdsdirektör vid Ålands hälso- och sjukvård inrättas och indras samt deras benämningar ändras av myndigheten.

Ledningen för Ålands hälso- och sjukvård ska ha en sådan multiprofessionell sakkunskap som främjar en högkvalitativ och trygg vård, samarbete mellan olika yrkesgrupper och utvecklandet av vård och verksamhetsmetoder samt garanterar god myndighetsutövning.

Personalstyrkan vid Ålands hälso- och sjukvård ska ha en sådan utbildning, struktur och mängd som svarar mot behovet av den verksamhet som främjar hälsa och välfärd och behovet av hälso- och sjukvårdstjänster hos befolkningen i landskapet. Ålands hälso- och sjukvård ska se till att personalen i tillräcklig utsträckning deltar i kompletterande utbildning.

De krav som ställs i 2 och 3 mom. gäller även då Ålands hälso- och sjukvård köper vårdtjänster av andra vårdproducenter.

10 §

Ansvaret för hälso- och sjukvården vid verksamhetsenheterna

För varje verksamhetsenhet som bedriver hälso- och sjukvård inom Ålands hälso- och sjukvård ska det finnas en läkare respektive tandläkare som har det medicinska ansvaret och som fungerar som rådgivare för klinikchefen om han eller hon inte är läkare eller tandläkare.

Ett beslut om inledande och avslutande av en patients sjukvård och om förflyttning av en patient till en annan verksamhetsenhet inom Ålands hälso- och sjukvård fattas av den medicinskt ansvariga läkaren. Den ansvariga läkaren kan delegera uppgiften till någon annan legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården.

11 §

Budgeten och den interna kontrollen

Styrelsen ska för Ålands hälso- och sjukvård göra upp ett budgetförslag med motiveringar, vilket tillställs landskapsregeringen som underlag för landskapsregeringens förslag till budget för landskapet Åland.

Styrelsen ansvarar för att den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig.

12 §

Ändringar av organisationen

Styrelsens beslut om betydande ändringar av organisationen för Ålands hälso- och sjukvård

ska fastställas av landskapsregeringen innan de verkställs.

3 kap.

De grundläggande bestämmelserna om Ålands hälso- och sjukvårds verksamhet

13 §

Lokalerna och utrustningen

Ålands hälso- och sjukvård ska ha ändamålsenliga lokaler och ändamålsenlig utrustning.

De krav som ställs i denna paragraf gäller även då Ålands hälso- och sjukvård köper vårdtjänster av andra vårdproducenter

14 §

Rätten till en andra bedömning

Var och en vars hälsotillstånd blivit föremål för en bedömning inom specialsjukvården har rätt till en andra medicinsk bedömning av samma hälsotillstånd om

1) han eller hon lider av en livshotande eller särskilt allvarlig sjukdom eller skada eller ett sådant långvarigt smärttillstånd som väsentligen påverkar livskvaliteten,

2) vetenskap eller beprövad erfarenhet inte ger entydig vägledning och

3) det medicinska ställningstagandet kan innebära särskilda risker för den enskilda eller vara av stor betydelse för dennas livskvalitet.

Då de förutsättningar som anges i 1 mom. föreligger ska patienten informeras om rätten till en andra medicinsk bedömning.

Beslutet om rätten till en andra medicinsk bedömning och var denna får göras ska fattas av en medicinskt sakkunnig tjänsteman inom Ålands hälso- och sjukvård. Om patienten är missnöjd med beslutet ska detta omprövas av ytterligare en medicinskt sakkunnig tjänsteman inom Ålands hälso- och sjukvård. I reglementet för Ålands hälso- och sjukvård ska anges vem som fattar beslutet om rätten till en andra bedömning och vem som omprövar ett sådant beslut.

Patienten ska erbjudas den behandling som den andra medicinska bedömningen kan föranleda.

15 §

Kvaliteten och patientsäkerheten

Verksamheten inom Ålands hälso- och sjukvård ska basera sig på vetenskap och beprövad erfarenhet samt på god vårdpraxis och goda rutiner. Verksamheten ska vara högklassig och trygg och fullgöras på ett behörigt sätt. Land-

skapsregeringen utfärdar vid behov närmare anvisningar gällande god vårdpraxis.

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet.

Verksamhetens kvalitet ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och kontrolleras.

16 §

Patientuppgifterna

Ålands hälso- och sjukvård har en sammanhållen journalföring.

Ålands hälso- och sjukvård har rätt att ansluta sig till nationella och internationella elektroniska register över patientuppgifter.

17 §

Avgifterna

Landskapsregeringen beslutar, i enlighet med landskapslagen (2007:23) om grunderna för avgifter till Ålands hälso- och sjukvård, om patientavgifterna för de tjänster som Ålands hälso- och sjukvård producerar. Styrelsen beslutar om andra avgifter och ersättningar för de varor och tjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer eller producerar.

Styrelsen för Ålands hälso- och sjukvård beslutar om avgifterna för de vårdtjänster som Ålands hälso- och sjukvård säljer.

18 §

Ersättningsskyldigheten

Hemkommunen ska erlagga en avgift för en patient som utan medicinska skäl är kvar inom Ålands hälso- och sjukvård längre än en vecka efter det att Ålands hälso- och sjukvård har informerat kommunen om att patienten kommer att skrivas ut. Avgiftens storlek fastställs så att den motsvarar kostnaden för vården. Informationen till kommunen ska lämnas skriftligen på en blankett som fastställts av landskapsregeringen.

Kommunens ersättningsskyldighet enligt denna paragraf gäller endast driftskostnaderna. Vid beräkningen av kostnaderna används det senast fastställda bokslutet.

19 §

Samarbetet med socialvården

Ålands hälso- och sjukvård ska samarbeta med socialvården i sin verksamhet på ett sådant sätt att uppgifterna kan skötas på ett behörigt sätt och så som patientens behov av social-, hälso- och sjukvårdstjänster förutsätter.

20 §

Vårdgarantin

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sin verksamhet inom primärvården så att patienter på vardagar under tjänstetid omedelbart kan få kontakt med en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården ska göra en bedömning av vårdbehovet senast den tredje vardagen från det att patienten tog kontakt med Ålands hälso- och sjukvård, om inte bedömningen har kunnat göras vid det första kontakttillfället.

Vård som i samband med bedömningen av vårdbehovet har konstaterats vara medicinskt nödvändig ska med beaktande av patientens hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp ordnas inom skälig tid, dock senast inom tre månader från det att behovet bedömdes.

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sin verksamhet inom den specialiserade sjukvården så att den som är akut sjuk omedelbart får den vård som hans eller hennes tillstånd förutsätter. För att få vård inom den specialiserade sjukvården för icke-brådskande sjukvård krävs en på läkarundersökning grundad remiss. Bedömningen av vårdbehovet ska inledas inom tre veckor från det att remissen anlände till den mottagande verksamhetsenheten. Vård som konstateras vara medicinskt nödvändig ska, med beaktande av hur brådskande vården är, ordnas och inledas inom en skälig tid, dock senast inom sex månader från det att vårdbehovet konstaterades. För barn och ungdomar till och med 22 års ålder ska den vård inom psykiatri som konstateras vara nödvändig med beaktande av hur brådskande vården är ordnas inom tre månader om inte medicinska, terapeutiska eller andra motsvarande omständigheter kräver annat.

Om Ålands hälso- och sjukvård inte kan erbjuda den vård som avses i 1-3 mom. ska myndigheten ordna vården genom att köpa tjänster från en annan vårdproducent utan att det medför extra vårdkostnader för patienten. Ålands hälso- och sjukvård är dock inte skyldig att ersätta kostnader för vård som patienten på eget initiativ sökt hos en annan serviceproducent.

Vårdgarantin omfattar inte mun- och tandvården.

21 §

Offentliggörandet av väntetider

Ålands hälso- och sjukvård ska med högst sex månaders mellanrum offentliggöra uppgifter om väntetider som avses i 20 §.

22 §

Förhandstillstånd att söka vård i EU, EES-området eller Schweiz

Om Ålands hälso- och sjukvård inte kan uppfylla vårdgarantin enligt 21 § ska den på patientens begäran ge ett förhandstillstånd om att patienten på bekostnad av Ålands hälso- och sjukvård kan söka vård i medlemsstaterna inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz. När förhandstillstånd beviljas ska patientens aktuella hälsotillstånd och sjukdomens sannolika förlopp beaktas.

23 §

Ändringar av verksamheten

Styrelsens beslut om betydande inskränkningar eller omprioriteringar av verksamheten vid Ålands hälso- och sjukvård ska fastställas av landskapsregeringen innan det verkställs, förutsatt att förändringarna inte finns redovisade i budget eller fordrar lagtingets godkännande vid budgetbehandlingen.

4 kap.**Hälsofrämjande verksamhet**

24 §

Beaktandet av hälso- och välfärdskonsekvenser

Landskapsregeringen ska i samband med beredning av beslut bedöma och beakta de konsekvenser besluten har för befolkningens hälsa och välfärd.

25 §

Uppföljningen av hälsa och välfärd i landskapet

Landskapsregeringen ska följa med befolkningens hälsa och välfärd och de faktorer som inverkar på hälsan och välfärden inom olika befolkningsgrupper samt följa med effekterna av de åtgärder som sätts in för att svara mot befolkningens välfärdsbehov. En rapport om befolkningens hälsa och välfärd och de åtgärder som vidtagits ska en gång per lagtingsperiod överlämnas till lagtinget.

26 §

Hälsorådgivning och hälsoundersökningar

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälsorådgivning som bidrar till att främja hälsan och välfärden och förebygga sjukdomar hos befolkningen i landskapet. Ålands hälso- och sjukvård ska se till att sådana hälsounder-

sökningar genomförs som är nödvändiga för att följa och främja hälsan och välfärden hos befolkningen. Ålands hälso- och sjukvård ska ordna preventivmedelsrådgivning och annan rådgivning som främjar den sexuella och reproductiva hälsan.

Hälsorådgivningen och hälsoundersökningarna ska bidra till att främja arbets- och funktionsförmågan och den psykiska hälsan samt förebygga sjukdomar.

27 §

Screening

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna screening i enlighet med det nationella screeningprogrammet. Utöver detta kan Ålands hälso- och sjukvård, då det är medicinskt motiverat, ordna screening och hälsoundersökningar i syfte att konstatera en viss sjukdom eller dess förstadium eller för att upptäcka sjukdomsalstrare.

28 §

Rådgivning för gravida och barn under läropliktsåldern

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna rådgivning för gravida kvinnor och familjer som väntar barn samt för barn under läropliktsåldern och för deras familjer.

Rådgivningens uppgifter är

1) att regelbundet och utifrån det individuella behovet övervaka och främja fostrets sunda tillväxt, utveckling och välfärd samt främja hälsan hos gravida kvinnor och kvinnor som fött barn,

2) att främja barnets sunda tillväxt, utveckling och välfärd samt följa upp dessa i genomsnitt en gång i månaden under barnets första levnadsår och därefter årligen och utifrån det individuella behovet,

3) att följa med barnets munhälsa minst vartannat år,

4) att stödja föräldraskapet och familjens allmänna välfärd,

5) att främja en hälsosam uppväxt- och utvecklingsmiljö för barnet samt sunda levnadsvanor i familjen och

6) att i ett tidigt skede identifiera barnets och familjens behov av särskilt stöd och undersökningar samt att stödja barnet och familjen och vid behov hänvisa dem till undersökningar och vård.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar rådgivning som avses i denna paragraf ska den vid behov samarbeta med instanser som svarar för barnomsorg, barnskydd, annan socialvård

och specialiserad sjukvård samt med andra relevanta instanser.

29 §

Skolhälsovården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna skolhälsovård för alla elever i grundskolan. Till skolhälsovården hör också hälso- och sjukvården för de barn som fullgör sin läroplikt genom hemundervisning och under den tid eleven deltar i praktisk arbetslivsorientering.

Skolhälsovårdens uppgifter är

- 1) att främja elevernas hälsa och att förebygga psykisk ohälsa,
- 2) att främja en sund och trygg skolmiljö och välbefinnandet i skolan,
- 3) att följa med och främja elevernas uppväxt och utveckling samt deras hälsa och välfärd årligen,
- 4) att stödja elevernas föräldrar och vårdnadshavare i fostringsarbetet,
- 5) att tillhandahålla mun- och tandvård för eleverna, i vilken ingår kontroll av munhälsan minst tre gånger samt enligt det individuella behovet,
- 6) att i ett tidigt skede identifiera och stödja elevens behov av särskilt stöd eller undersökningar,
- 7) att stödja egenvård av långvarigt sjuka barn i samarbete med övrig personal inom elevvården samt vid behov hänvisa barnet till ytterligare undersökningar och fortsatt vård,
- 8) att tillhandahålla de specialundersökningar som är nödvändiga för att konstatera elevens hälsotillstånd samt
- 9) att ordna förebyggande tobaks-, alkohol- och drogarbete.

Skolmiljön ska undersökas regelbundet och minst vart tredje år genom ett samarbete mellan skolledningen, fastighetsägaren, skolhälsovården och andra relevanta instanser.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar skolhälsovård ska den samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare, med elevvårds- och undervisningspersonal samt med andra relevanta instanser.

30 §

Studerandehälsovården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna studerandehälsovård för de studerande på gymnasienivå och vid Högskolan på Åland, oberoende av de studerandes hemort. Till studerandehälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid den studerande deltar i arbetspraktik.

Studerandehälsovårdens uppgifter är

- 1) att främja en sund och trygg studiemiljö och välbefinnandet i studiemiljön samt att följa upp detta med högst tre års mellanrum,
- 2) att följa och främja de studerandes hälsa, välfärd och studieförmåga, vilket omfattar två återkommande hälsoundersökningar för studerande på gymnasienivå och hälsoundersökningar för alla studerande enligt det individuella behovet,
- 3) att ordna hälso- och sjukvård för de studerande, till vilket hör att förebygga psykisk ohälsa och att ordna förebyggande tobaks-, alkohol- och drogarbete, främjande av den sexuella hälsan samt mun- och tandvård samt
- 4) att i ett tidigt skede identifiera och stödja den studerandes behov av särskilt stöd eller undersökningar samt vid behov hänvisa den studerande till ytterligare undersökningar och fortsatt vård.

Studiemiljön ska undersökas regelbundet och minst vart tredje år genom ett samarbete mellan skolledningen, fastighetsägaren, studerandehälsovården och andra relevanta instanser.

När Ålands hälso- och sjukvård ordnar studerandehälsovård ska den samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare till minderåriga studerande, med personal inom undervisning samt med andra relevanta instanser.

31 §

Företagshälsovården

För arbetstagare som arbetar i landskapet ska Ålands hälso- och sjukvård inom ramen för givna resurser ordna företagshälsovård i enlighet med 12 § lagen om företagshälsovård (FFS 1383/2001).

För företagare och andra som för egen räkning utför arbete i landskapet ska Ålands hälso- och sjukvård i tillämpliga delar ordna företagshälsovård i enlighet med 12 § lagen om företagshälsovård.

Ålands hälso- och sjukvård kan avtala med en arbetsgivare i landskapet om att tillhandahålla sådan hälsovård som avses i 14 § lagen om företagshälsovård för de arbetstagare som är anställda hos arbetsgivaren. Ett sådant avtal kan också ingås med företagare och andra som för egen räkning utför arbete.

32 §

Hälsovården för fartygspersonalen

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälsovård för fartygspersonal oberoende av he-

mort. Hälsovården ska åtminstone omfatta en sådan första undersökning som avses i lagen om läkarundersökning av fartygspersonal (FFS 1171/2010).

33 §

Rådgivning och andra tjänster för de äldre

Ålands hälso- och sjukvård ska se till att de personer som får ålderspension har tillgång till rådgivning som främjar deras välfärd, hälsa och funktionsförmåga.

Rådgivningens uppgifter är

1) att ge rådgivning som syftar till att främja sunda levnadsvanor och förebygga sjukdomar och olyckor,

2) att identifiera hälsoproblem som beror på försvagad hälsa och funktionsförmåga hos äldre personer och ge tidigt stöd i samband med hälsoproblemen samt

3) att ge handledning om sjukvård och säker läkemedelsbehandling.

Ålands hälso- och sjukvård kan ordna hälsokontroller som främjar de äldres hälsa.

Ålands hälso- och sjukvård ska erbjuda hälsofrämjande hembesök hos de äldre. Vid de hälsofrämjande hembesöken ska den äldres behov av hjälp utredas och de förändringar som behövs av bostaden bedömas i syfte att skapa möjlighet för den äldre att bo kvar hemma så länge som möjligt. Den äldre ska även informeras om olika stödmöjligheter och om hur man förebygger ohälsa. Då Ålands hälso- och sjukvård ordnar hälsofrämjande hembesök ska myndigheten samarbeta med de instanser som svarar för socialvård.

34 §

Hälso- och sjukvården för särskilda grupper

De unga personer och personer i arbetsför ålder som inte omfattas av studerande- eller företagshälsovården ska ha tillgång till hälso- och sjukvård och hälsoundersökningar.

35 §

Förebyggandet av psykisk ohälsa

Ålands hälso- och sjukvård ska sträva efter att förebygga psykisk ohälsa hos invånarna i landskapet genom att stärka de faktorer som skyddar den psykiska hälsan och minska och avlägsna faktorer som hotar den psykiska hälsan.

Med förebyggande av psykisk ohälsa avses

1) att ge en sådan handledning och rådgivning beträffande de faktorer som skyddar och hotar den psykiska hälsan, som ingår i hälso-

och sjukvården samt vid behov ge psykosocialt stöd till individen och familjen samt

2) att samordna det psykosociala stödet i exceptionella krissituationer.

Det arbete med att förebygga psykisk ohälsa som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med den kommunala socialvården.

36 §

Intyg

Ålands hälso- och sjukvård kan utfärda intyg eller utlåtanden om hälsotillståndet för den som är bosatt i landskapet eller som är patient vid Ålands hälso- och sjukvård.

Landskapsregeringen utfärdar närmare bestämmelser om vilka intyg Ålands hälso- och sjukvård ska utfärda.

5 kap.

Hälso- och sjukvården

37 §

Hälso- och sjukvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hälso- och sjukvård för invånarna i landskapet.

Hälso- och sjukvårdens uppgifter är

1) att utföra undersökningar av patienter, fastställa medicinska diagnoser och ge vård samt att ge den medicinska rehabilitering som behövs,

2) att förebygga och bota sjukdomar samt ge lindring,

3) att ge handledning som syftar till att stärka patientens inflytande på sin vård och patientens egenvård samt

4) att i ett tidigt skede identifiera problem med hälsan hos patienter som behöver särskilt stöd, särskilda undersökningar och särskild vård, att behandla problemen och att hänvisa patienten till fortsatt vård.

Sjukvården ska genomföras med beaktande av patientens behov av medicinsk vård, vetenskap och beprövad erfarenhet samt god vårdpraxis och goda rutiner som avses i 15 §. Vården ska genomföras på ett ändamålsenligt sätt och genom ett ändamålsenligt samarbete. Vården ska genomföras i form av öppenvård när detta är ändamålsenligt samt möjligt med beaktande av patientsäkerheten.

För genomförandet av vården och rehabiliteringen ska en vård- och rehabiliteringsplan göras upp i enlighet med landskapslagen (1993:61) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om patientens ställning och rättigheter.

Ålands hälso- och sjukvård tillhandahåller läkartjänster för de äldre vid de offentliga institutionerna som finns i landskapet.

38 §

Hemsjukvården och hemservicen

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna hemsjukvård för invånarna i landskapet. Hemsjukvården genomförs enligt vård- och serviceplanen eller är sådan tillfällig hälso- och sjukvårdsservice som tillhandahålls på ett multiprofessionellt sätt i patientens hem eller liknande. De förbrukningsartiklar som används i hemsjukvården i enlighet med vårdplanen ingår i vården.

Ålands hälso- och sjukvård kan ordna hemservice.

39 §

Mun- och tandvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna mun- och tandvård för

1) barn och ungdomar till och med 25 års ålder samt

2) patientgrupper som i enlighet med landstapsregeringens beslut är prioriterade av medicinska och sociala skäl.

Jourtandvård ska ordnas för alla invånare i landskapet samt för tillfälliga besökare i landskapet.

Med mun- och tandvård avses

1) att främja och följa munhälsan hos befolkningen,

2) hälsorådgivning och hälsoundersökningar,

3) att undersöka, förebygga och behandla munsjukdomar samt

4) att i ett tidigt skede identifiera patientens behov av särskilt stöd och undersökningar samt att vårda och vid behov hänvisa patienten till ytterligare undersökningar och fortsatt vård.

40 §

Arbetet för psykisk hälsa

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sådant arbete för psykisk hälsa som behövs för att främja hälsan och välfärden för invånarna i landskapet.

Med arbete för psykisk hälsa avses att undersöka och behandla samt ge medicinsk rehabilitering i samband med psykiska symptom och sjukdomar.

Det arbete för psykisk hälsa som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med den kommunala socialvården.

41 §

Alkohol- och drogarbetet

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna en sådan service inom alkohol- och drogarbetet som behövs för att främja hälsan och välfärden för invånarna i landskapet och som syftar till att stärka de faktorer som främjar alkohol- och drogfrihet samt att minska eller avlägsna sådana faktorer i samband med användningen av berusningsmedel som äventyrar hälsan och säkerheten.

Med alkohol- och drogarbete avses

1) att ge sådan handledning och rådgivning som ingår i hälso- och sjukvården och som gäller de faktorer som främjar eller utgör hinder för ett nyktert eller drogfritt liv samt de faktorer i samband med användningen av berusningsmedel som äventyrar hälsan och säkerheten samt

2) undersökningar, vård och rehabilitering i samband med alkohol- och drogrelaterade sjukdomar.

Det alkohol- och drogarbete som utförs av Ålands hälso- och sjukvård ska planeras och genomföras så att det bildar en funktionell helhet tillsammans med alkohol- och drogarbetet och arbetet för psykisk hälsa i kommunerna.

42 §

Den medicinska rehabiliteringen

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna en medicinsk rehabilitering i anslutning till sjukvård av patienter.

Med medicinsk rehabilitering avses

1) att ge rådgivning och handledning som gäller rehabilitering,

2) att utreda patientens funktions- och arbetsförmåga,

3) att utreda patientens rehabiliteringsmöjligheter,

4) terapier som förbättrar och upprätthåller funktionsförmågan samt andra behövliga åtgärder som främjar rehabiliteringen,

5) hjälpmedelstjänster,

6) anpassningsträning samt

7) rehabiliteringsperioder i form av institutionsvård eller öppenvård som består av de åtgärder som nämns i punkterna 1-6.

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för planeringen av patientens medicinska rehabilitering så att rehabiliteringen bildar en funktionell helhet tillsammans med den vård som behövs. Behovet av medicinsk rehabilitering samt rehabiliteringens mål och innehåll ska fastställas i en individuell, skriftlig rehabiliteringsplan. Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för styrningen och övervakningen av

rehabiliteringsservicen samt utser vid behov en kontaktperson för rehabilitering för patienten.

Ålands hälso- och sjukvård är inte skyldig att ordna rehabilitering enligt 1 mom. om ordnandet av medicinsk rehabilitering hör till Folkpensionsanstaltens uppgifter. Ålands hälso- och sjukvård ska ordna den medicinska rehabilitering som fastställts i rehabiliteringsplanen i det fall att det inte tydligt går att påvisa vem som ansvarar för ordnandet av och kostnaderna för rehabilitering.

Det som bestäms i 1 mom. om medicinsk rehabilitering ska inte tillämpas på kostnaderna för anskaffning av hjälpmedel, handledning i användning av dessa samt underhåll och förnyande av dem, om behovet av hjälpmedel grundar sig på en skada eller en yrkessjukdom som anges i lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948), lagen om olycksfallsförsäkring för lantbruksföretagare (FFS 1026/1981), lagen om skada ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948), trafikförsäkringslagen (FFS 279/1959) eller motsvarande tidigare gällande lag.

43 §

Akutsjukvården

Akutsjukvård, som även omfattar psykiatrisk vård, missbrukarvård och psykosocial stöd, ska ges till patienten oberoende av hemort. En patient som intagits för akutsjukvård får för fortsatt vård flyttas till en plats som fastställs på basis av patientens hemkommun, när patientsäkerheten och den mottagande enhetens möjligheter att ordna behövlig fortsatt vård har säkerställts.

För akutsjukvården ska Ålands hälso- och sjukvård ordna jour dygnet runt.

44 §

Den prehospitla akutsjukvården

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna prehospitla akutsjukvård och fastställa en servicenivå för vården. I beslutet om servicenivån ska, med beaktande av att vården ska vara effektiv och ändamålsenlig och utgöra en funktionell helhet, fastställas hur vården ska organiseras, vilket serviceinnehållet ska vara, vilken utbildning den personal som deltar i vården ska ha, vilka målen för insatstiden ska vara samt andra omständigheter som är nödvändiga för ordnandet av vården.

Med prehospitla akutsjukvård avses

1) akutsjukvård av en patient som plötsligt insjuknat eller skadats primärt utanför Ålands hälso- och sjukvårds inrättningar, med undantag för uppdrag enligt sjöräddningslagen (FFS

1145/2001), och vid behov transporten av patienten till den enligt medicinsk bedömning mest ändamålsenliga vårdenheten,

2) att vid behov ordna kontakt till psykosocial stödverksamhet för en patient, hans eller hennes närstående eller andra som har del i händelsen,

3) att medverka i utarbetandet av landskapets beredskapsplan för storolyckor och exceptionella situationer inom hälso- och sjukvården samt

4) handräckning till polisen, räddningsmyndigheterna, gränsbevakningsmyndigheterna och sjöräddningsmyndigheterna för fullgörande av de uppgifter som de svarar för.

Ålands hälso- och sjukvård kan bestämma att den prehospitla akutsjukvården ska omfatta den första insatsen. Med den första insatsen avses att alarmcentralen kan larma någon annan enhet än en ambulans i syfte att förkorta insatstiden i fråga om en plötsligt insjuknad eller skadad patient och att personalen i enheten ger en sådan livräddande första hjälp som fastställts i beslutet om servicenivån.

45 §

Smittsamma sjukdomar

Bestämmelser om arbetet med att bekämpa smittsamma sjukdomar finns i lagen (FFS 583/1986) om smittsamma sjukdomar.

6 kap.

Särskilda bestämmelser

46 §

Servicesedlarna

Inom hälso- och sjukvården i landskapet kan servicesedlar användas i syfte att öka valmöjligheter för patienterna och främja samarbetet mellan den offentliga hälso- och sjukvården och de privata serviceproducenterna.

Närmare bestämmelser om servicesedlar utfärdas genom landskapslag.

47 §

Det ekonomiska ansvaret för läkemedelsbehandlingen

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar ekonomiskt för de läkemedel som hänför sig till ett polikliniskt vårdtillfälle vid öppenvårdsmottagningen i sådana fall då läkemedlen ges av en läkare, tandläkare eller av någon annan yrkesutbildad personal inom hälso- och sjukvården under uppsikt av en läkare eller tandläkare.

Ålands hälso- och sjukvård ansvarar för de läkemedel som ges till patienten under tiden för inskrivningen inom sjukhusvården.

48 §

Beaktandet av barn i service som riktar sig till vuxna

Ålands hälso- och sjukvård ska ordna sådana tjänster som är nödvändiga för att gravida kvinnor och deras ofödda barn ska ges särskilt skydd.

Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran får missbrukarvård eller psykiatrisk vård eller annan hälso- och sjukvård och hans eller hennes förmåga att svara för barnets vård och fostran anses försvagad.

Tjänsterna ska ordnas i samarbete med kommunerna i enlighet med ansvarsfördelningen och regleringen i landskapslagen (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen.

49 §

Handräckning till polisen och tullmyndigheten

Ålands hälso- och sjukvård ska ge polisen och tullmyndigheten handräckning för utförande av klinisk undersökning av levande personer och polisen handräckning för yttre besiktning av avlidna.

50 §

Lokaler som krävs för rättsmedicinska obduktioner

Ålands hälso- och sjukvård ska se till att det finns sådana ändamålsenliga lokaler med behövlig och ändamålsenlig utrustning som behövs för att utföra rättsmedicinska obduktioner samt personalrum för obduktionspersonalen.

51 §

Utbildningen vid Ålands hälso- och sjukvård

Ålands hälso- och sjukvård kan anlitas för utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal enligt överenskommelse med en högskola eller en annan myndighet eller organisation med utbildningsansvar.

52 §

Dröjsmålsränta

Om en ersättning enligt denna lag inte har betalats på förfallodagen får en årlig dröjsmålsränta uppbäras enligt högst den räntefot som avses i 4 § 1 mom. räntelagen (FFS 633/1982) räknat från förfallodagen.

Förfallodagen för betalningen av dröjsmålsräntan får infalla tidigast två veckor efter att

patienten har fått den vård för vilken avgiften bestämts.

53 §

Rättelseyrkanden och rättelser

En patient som är missnöjd med ett beslut som fattats inom Åland hälso- och sjukvård och som rör patienten kan inom 21 dagar efter att beslutet fattats, skriftligen begära rättelse hos den som fattat beslutet.

54 §

Ändringsökandet

Ändring i ett beslut som fattats av Ålands hälso- och sjukvård söks hos Ålands förvaltningsdomstol, om inte annat bestäms i en annan lag.

55 §

Förordning

Närmare bestämmelser kan utfärdas genom förordning om

- 1) vad som ska tas in i studerandehälsovården,
- 2) den förebyggande tandvården för barn och unga,
- 3) den hälsorådgivning och de återkommande hälsoundersökningar som hör till skolhälsovården och till rådgivningen för gravida och barn under läropliktsåldern,
- 4) de specialundersökningar som ingår i skolhälsovården,
- 5) den medicinska rehabiliteringen,
- 6) screeningen samt
- 7) den prehospitalka akutsjukvårdens uppgifter och grunder för bestämmande av servicenivån och arbetsuppgifterna för personalen som medverkar i vården samt om första insatsen.

7 kap.**Ikraftträdandet**

56 §

Ikraftträdandet

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

När lagen trätt i kraft ska landskapsregeringen inom tre månader tillsätta en ny styrelse enligt bestämmelserna i 3 § dock så att den nya styrelsens mandatperiod inte får överstiga lagtingets mandatperiod med mer än tre månader.

När lagen träder i kraft benämns innehavaren av förvaltningschefstjänsten hälso- och sjukvårdsdirektör för återstoden av dennes avtalsperiod för tjänsten.

Från och med att lagen trätt ikraft till och med den 31 december 2012, ska kommunerna ersätta landskapet för kostnaderna för vården vid Ålands hälso- och sjukvårds geriatriska klinik, med undantag för kostnaderna för den palliativa cancervården. Ersättningen ska erläggas som en fast ersättning per vårddygn. Avgiftens storlek fastställs årligen på förhand som den genomsnittliga kostnaden för vård vid Trobergshemmet och De Gamlas hem, med en

förhöjning om fem procent. Avgiften ska erläggas av patientens hemkommun till den del den inte täcks med avgifter och andra ersättningar som betalas av patienten. Kommunernas ersättningskyldighet gäller endast driftskostnaderna. Vid beräkning av kostnaderna används senast fastställda bokslut.

Genom denna lag upphävs landskapslagen (1993:60) om hälso- och sjukvården.

Mariehamn den 8 december 2011

CAMILLA GUNELL
lantråd

Carina Aaltonen
föredragande minister

